תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · בעל המאור

המאור הקטן על מועד קטן

רבנו זרחיה הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

המאור הקטן על מועד קטן

רבנו זרחיה הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/המאור-הקטן-על-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב: 4
דף ג: 5
דף ו: 7
דף יג: 7
דף יד: 7
דף טז: 8

דף ב:

ה"ג אמר רבינא ש"מ האי תרביצא שרי לתרבוציה בחולא דמועדא שדה גריד מ"מ (לא) אפלא לשוויי חרפא ה"נ אפלא לשוויי חרפא וכולה רבינא הוא דקאמר לה כלומר שדה גריד מ"ט שרו רבנן כדקתני וחכמים מתירין בזה ובזה והלא הוא יכול לעמוד בלא השקאה אלא אפלא לשוויי חרפא לאו כהרווחה הוא אלא כמקום פסידא דמי ושרי ה"נ תרביצא אפלא לשוויי חרפא וכמקום פסידא דמי ושרי ופי' תרביצא הם זרעים וירקות שאדם זורע בתוך חצירו סביבות בורו וכשהוא מכבד ומרבץ את ביתו מרביץ גם אותן זרעים במעט מים והם ממהרין להגיע לעונתן מריח מימי הריבוץ ומריח מימי הבור וכן עושין בשדה לבן ומכאן נראה שהלכה כרבנן ולא כר"א בן יעקב ואפי' שדה שאינה מטוננת מותרת ורב יהודה לטעמיה דר"א כן יעקב קאמר ולית הלכתא כוותיה ובהלכות הרי"ף ז"ל תמצא דברים הללו בחלוף [הרא"ש הביאו בפ"ק סי' ה']:

[דף ז' ע"ב] א"ר חייא דנתי לפני רבי יותם לא היה לו לעזיהו אלא בימי חלוטו אמר לו אף אני כך אמרתי פי' סדר הכתובים כך הוא באמציה כתיב בן עשרים וחמש שנים היה במלכו ועשרים ותשע שנה מלך בירושלים וכתיב בשנת חמש עשרה שנה לאמציהו בן יואש מלך יהודה מלך ירבעם בן יואש מלך ישראל בשומרון ארבעים ואחד שנה וכתיב בשנת עשרים ושבע שנה לירבעם מלך ישראל מלך עזריהו בן אמציהו מלך יהודה ולפי החשבון לא היה לו לומר אלא בשנת חמש ועשרים לירבעם מלך עזריהו וכתיב בן שש עשרה שנה עוזיהו במלכו וחמשים ושתים שנה מלך בירושלים וכתיב בשנת שלשים ושמנה שנה לעזריהו מלך יהודה מלך זכריה בן ירבעם על ישראל ולפי החשבון לא היה לו לומר אלא בשנת עשרים ושש שנה לעזריהו מלך זכריה בן ירבעם שאם תחשוב משנת חמש עשרה לאמציהו שהתחילה מלכותו של ירבעם כלתה לה בשנת כ"ו לעזריה לפי שכל מלכותו של ירבעם לא היתה אלא מ"א שנה ולפיכך צריך תיקון למקראות הללו וכך הוא תיקונם לפי משנתנו של סדר עולם שירבעם ועזיהו מלכו כאחת וזה שכתב בשנת חמש עשרה לאמציה מלך ירבעם היא השנה שמת בה יואש מלך ישראל וכתיב ויחי אמציהו אחרי מות יואש חמש עשרה שנה כל אותן חמש עשרה שנה מלך עזיהו בחיי אביו וזה שכתוב בשנת עשרים ושבע לירבעם מלך עזריהו שמלך מלכות מנוגעת וזה שכתוב בשנת שלשים ושמנה שנה לעזריהו מלך זכריה בן ירבעם לפי התקון הזה היה לו לומר בשנת מ"א לעזריה אלא לפי שמלך ירבעם בחיי אביו ויש לומר שהיתה מלכותו בחיי אביו קרוב לג' שנים נשארו לו ולעזיהו ל"ח שנה שמלכו כאחת אחר שמת יואש וכך שנינו בסדר עולם בן שש עשרה שנה עזיהו במלכו וגו' ויהי לדרוש אלהים בימי

זכריהו המבין ביראת אלהים ובימי דרשו את ה' הצליחו האלהים מה הצלחה הצליחו הוא בנה את אילת וישיבה ליהודה אחרי שכב המלך עם אבותיו מה ת"ל אחרי שכב המלך עם אבותיו שמלך בחיי אבותיו עזיהו וירבעם מלכו כאחת וירבעם מלך בחיי אביו שנאמר וירבעם ישב על כסאו בשנת עשרים ושבע לירבעם מלך עזיהו אפשר לומר כן והלא שניהם מלכו כאחת אלא שמלך מלכות מנוגעת כך היא שנויה בסדר עולם ולפי פשוטו של מקרא יש למקראות הללו תקון אחר וכשאתה מחשב לפי תקון המקראות הללו כדברי תנא דסדר עולם תמצא שהיה יותם לעזיהו בימי חלוטו והגאון רב אחא משבחא ז"ל כתב ירבעם ועזיהו מלכו כאחת והוא נתנגע בעשרים ושבע דה"ל מנוגע עשרים ושש שנה שהרי מלך נ"ב שנה ויותם כי שכיב עזיהו בר כמה הוה בר עשרים וחמש עבורו אימת בעשרים ושבע לעזיהו אשתכח דבימי חלוטו הוה ור' יוסי בר' יהודה אמר לך לאו בתחלת שנה אתנגע דעיבוריה מקמי הכי הוה וזהו תקון המקראות לפי פשוטם כי הימים שקשרו על אמציה קשר בירושלים היו י"ב שנה והשנים ההם הם לחשבון לאמציה בכלל כ"ט שנה שמלך והם נחשבות לעזיהו בפסוק בשנת ל"ח שנה לעזריה כי עם יהודה המליכוהו תחת אביו בחיו וזה שכתב בשנת עשרים ושבע לירבעם מלך עזריה אפשר לומר שמנה הכתוב לשני חיי ירבעם ולא לשני מלכותו עוד י"ל כי השתים עשרה שנה שקשרו על אמציה אינם נחשבות לא לאמציה ולא לעוזיהו בזה הכתוב בשנת עשרים ושבע לירבעם אבל הם נחשבות לעוזיהו בנ"ב שנה שמלך וזה שכתוב בשנת שלשים ושמונה לעזריה מלך זכריה מנה הכתוב לשני חיי עזריה ולא לשני מלכותו כי לא היו אלא ב"ו מתחלת מלכותו וזה הפי' יותר נכון וכן תמצאם לפי חשבון המקראות הכתובים ארבעים ושתים שנה צא ארבעה שנים מקוטעות נשתיירו לך שלשים ושמנה שלימות:

דף ג.

והא דתנן אין חופרין כוכין וקברות במועד פי' הרי"ף לקבור בהן אחר המועד ואנו תמהים מזה הפי' וכי היכן מצינו שהותרה מלאכה במועד משום צורך שלאחר המועד דאיצטריכינן למיתני אין חופרין כוכין וקברות במועד לקבור בהן אחד המועד ול"נ דלא נצרכה אלא לקבור בהן אפי' בתוך המועד ואע"פ שנהגו בזה היתר אפשר שנהגו ע"פ ההלכות של הרב ז"ל ואם יהיה המת בבית הקברות יש לנו להתיר לחפור לכתחלה מידי דהוה אמצא עצים ונוסרן לעשות אדון עם המת בחצר ויש מי שאמר כיון דפרישנא בגמ' כוכין בחפירה וקברות בבנין הא למדנו שאין איסור אלא בנין והדומה לו ולפי

שחפירת הכוכין כיון שהם חקוקים בכותלי המערה דומה הוא לבנין אבל קברות שהם בחפירת הקרקע כמו שאנו נוהגין אינו דומה לבנין אלא דומה הוא לנברכת שמותר לעשות במועד. אמר שמואל מקבלי קבולת בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר יש מרבותינו מי שפירש שמועה זו כולה לענין אבלות אבל לענין שבת ויו"ט וחולו של מועד כל קבולת שמסר ישראל לכותי מיום חול הרי היא מותרת לא שנא בתוך התחום ול"ש חוץ לתחום ונראה להם משורש ההלכה זו שהקבלנות מותרות יותר מאריסות וחכירות וראיותיהם ודבריהם כתובים בספריהם והקשה עלי שבדבריהם שפירשו שמועה זו כולה לענין אבילות מאי דאמרי' בגמ' אבל בחולו של מועד אסור והלא אין אבילות נוהגת בחולו של מועד תינח שבתות וי"ט איכא למימר לפי שהשבת עולה ואינה מפסקת האכילות וי"ט נמי איכא למימר בי"ט שני דעולה למנין שבעה אי נמי דנהג ביה אבילות ביום קבורה אלא חוש"מ מאי איכא למימר ונ"ל כי הפרש יש בין קבלנות לקבולת כי קבלנות ואריסות וחכירות כולן הן בעבודת הקרקע ויש להם חלק בפירות הקרקע וכל חד וחד כי טרח בדידיה קא טרח והיינו דאמרי' האריסין והחכירין והקבלנין של אבל הרי אלו יעשו כי מפני שיש להן חלק בפירות הקרקע הרי הם כבעלים של הקרקע ובדנפשייהו קא טרחי החמרין והגמלין והספנין של האבל הרי אלו לא יעשו לכתחלה בתוך האבילות אע"פ שכל מלאכתן חוץ לעיר ואם היו מוחכרין ומושכרים אצל אחרים מקודם האבילות הרי אלו יעשו אם היה לו לאבל שכיר יום לעשות מלאכתו אפי' בעיר אחרת לא יעשה אם היתה מלאכת אחרים בידו בין קבולת בין שאינה קבולת לא יעשה היתה מלאכתו ביד אחרים בביתו לא יעשה בבית אחרת יעשה וזו היא קבולת כי קבולת היא במלאכה של מטלטלין או של קרקע כגון בנין והדומה לו שאין לו חלק בפירות הקרקע כלום ועליה אמר שמואל מקבלין קבולת אע"פ שהם מותרין לעשות בבית אחר אבל ברחבה של עיר ובכל מקום מפורסם לא יעשו בתוך התחום ואם הוא חוץ לתחום מותר אפי' במקום מפורסם וכשם שאמרו לענין אבילות כך ה"ה לענין איסור מלאכה של שבת ויו"ט וחוש"מ ואע"פ ששנינו בכולן ב"ה מתירין עם השמש לא נאמרו אותן דברים אלא במלאכות העשויות בתוך הבית וכמו ששנו כאן לענין אבילות בביתו לא יעשה בבית אחר יעשה ועורות לעבדן וכלים לכובס אע"פ שועשים על גבי הנהר בשבת מותר שאין המלאכה מפורסמת אבל במלאכה המפורסמת וידועה לבעליה הנעשים במקום מפורסם כל בתוך התחום אסור והיינו דמפרש בה רב פפא וחוץ לתחום נמי לא אמרן וכו' ומפירושיה דרב פפא נקט מיניה לענין אבילות כגון בחוש"מ שאין אבילות בחוש"מ

נקוט מיניה לענין איסור מלאכה דחוש"מ ואין לנו להפריש בין אבילות לחוש"מ אלא בדברים המפורשים במשנה ובגמ' בלבד כך נראה לי:

דף ו.

זופתין חביתא בחולא דמועדא ואין זופתין כוזתא כרב דימי מנהרדעא משום דמסייעא ליה דרב נחמן בר יצחק דשרא למשעא חביתא דשיכרא בחולו דמועדא דחיישינן לפסידא ומישע חביתא זה הוא שטחין אותו בזפתא תנו רבנן כשם שאמרו אסור לגלח במועד כך אסור ליטול צפרניו במועד דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר א"ר חייא בר אשי ובגנוסטרי אסור וכתב הרי"ף ז"ל וה"מ בימי אבלו אבל במועד אפי' בגנוסטרא מותר ואנן לא סבירא לן הכי וההוא עובדא דרב שמן בר אבא דקאי קמיה דר' יוחנן בי מדרשא נהי דליכא למיפשט מיניה איסור משום דהוה קאי בי מדרשא בדוכתא דלא הוה שכיח ביה גנוסטרא מיהו היתרא ודאי ליכא למיפשט מיניה כלל ודברי רב חייא בר אשי אמר רב סתם נאמרו ואין לנו להפריש בזה בין אבילות לחולו של מועד:

דף יג:

ולענין גדול הבית איתא לדר' יוחנן היה גדול הבית בבית ובא הקטן ממנו מונה עם הגדול אפי' בא ביום הז' ממקום קרוב דקי"ל כר"ש הלך גדול הבית לבית הקברות לקבור את המת בין מקום רחוק בין מקום קרוב ובא בתוך ג' מונה עמהם לאחר ג' מונה לעצמו ואיתא לדר' יוחנן ואיתא לדר"ש ולא קשיין אהדדי תדע דהא ר' יוחנן גופיה פסק כר"ש והרי"ף ז"ל לא הזכיר דר' יוחנן כלל ונראה מדבריו שהיה סובר דר' יוחנן פליגא אדר"ש ואנו כתבנו מה שנראה לנו וכן מצאנו בהלכות הרב ר' יצחק בן גיאות ז"ל:

דף יד:

הא דת"ר מי שמתו מומל לפניו אוכל בבית אחד ואמר ר' יוחנן תשמיש המטה איכא בינייהו פירשה הרי"ף ז"ל דת"ק אסר בתשמיש המטה ומדוקיא דברייתא לאו הכין משמע אלא דרשב"נ מחייב בתשמיש המטה מתוך שחייב בכל מצות האמורות בתורה ות"ק פטר ליה אבל איסורא ליכא מאן דאמר בהדיא דהא לא שמעינן מיהא ברייתא כלל אם יש אבילות בשבת או אין אבילות ומההיא דגרסי' בכתובות הרי שהיתה פתו אפויה וטבחו טבוח ויינו מזוג וכו' שמעת מינה דמי שמתו מוטל לפניו בשבת ובכל יום שאין בו אבילות אינו אסור בתשמיש המטה דקתני מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת

הכלה לחופה ואע"פ שנאסר בתשמיש המטה בכל שבעת ימי המשתה כדקתני כל אותן הימים הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים מסייעא לר' יוחנן דאמר ר"י אע"פ שאמרו אין אבילות בשבת אבל דברים שבצנעא נוהג אעפ"כ לא אסרוהו קודם קבורת המת כדקתני מכניסין את המת לחדר וכו' מ"מ אין לנו ראיה לאסור בתשמיש המטה מי שמתו מוטל לפניו בשבת. והא דתניא קברו בתחלת הרגל מונה שבעת אחר הרגל ומלאכתו נעשית ע"י אחרים וכו' הלכה היא אע"פ שלא כתבה הרי"ף ז"ל:

דף טז.

והא דתניא רשאי להופכו למטה ולאחותו ר"ש בן אלעזר אוסר באיחוי כתב הרי"ף ז"ל קי"ל כר"ש בן אלעזר ואנן לא ידעינן מ"ט פסיק כוותיה דהא רבים פליגי עליה ובאיחוי של בגד הפוך למטה פליגי:

גרסי' בירושלמי ר' שמואל בר אבדימי דמכת אימיה תמניא יומי קומי מועדא אתא שאיל לר' מונא אמר לו כל דבר שהוא תלוי בז' ול' הרגל מפסיקו ברם הכא עד שישלח פרע או עד שיגערו בו חביריו וי"א שרבינו האי ז"ל התיר לגלח בע"ש למי שחל שמיני של אביו ושל אמו בשבת ערב הרגל משום דקי"ל כאבא שאול ולפי גי' הירושלמי שכתבנו לא נראה שהותר לעשות כן באבילות אביו ואמו והיכא דשכיב שכבא בערב החג דקי"ל יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן כ"א יום ובעו למינקט בתר יומי החג ט' ימים אי איכא מקרובי המת מאן דאתיא ליה שמועה ביום י' של אחר החג אי הויא ליה כשמועה קרובה או כשמועה רחוקה יש מן החכמים מי שנסתפק לו זה הדבר ותלה הדבר להקל משום דהויא ליה ספק אבלות וכדברי המיקל באבלות נקטינן ולדעתי נראה לי בזה הדבר להחמיר שאין הדברים נראין שיעלה הרגל למי שלא בא לו עדיין שמועת המת והלא אתה רואה שהקובר את מתו ח' ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזירת ל' וזה שקברו בערב החג לא בטלה ממנו גזירת ל' וצריך להשלים מהם אחר החג ט' ימים אע"פ שכבר עלו לו י"ד ימים קודם ח' של חג לא בטלה ממנו גזירת ל' כל זמן שלא קיים גזירת ז' וכ"ש זה שלא ידע ושלא שמע במות המת קודם הרגל היאך יעלה לו רגל לעשות לו יום אחד לפני החג וחג וח' שלו ככ"א יום אם אמרו במי שהפסיקו לו ימי החג אבלותו יאמרו במי שלא ידע ושלא שמע ועוד הרי אמרו מקצת יום ל' ככולו ואילו מאן דשמע שמועה ביום ל' הרי הוא כשומע ביום כ"ט אלמא אע"פ שאמרו מקצת יום ל' ככולו למי שנהג אבלות לא עלה למי שלא נהג כלל ואף זה כן הלכך מסתברא בהא מלתא לחומרא והיכא דשכיב שכבא בערב ר"ה דקי"ל יום א' לפני ר"ה ור"ה הרי כאן י"ד יום איכא מ"ד

בעי לאשלומי עלייהו שית עשר יומי דהוי להו תמניא יומי דקמי יוה"כ ויוה"כ ט"ו יום ולכי נפיק יומא דכפורי משלים עלייהו מקצת יום ל' ואיכא מ"ד מותר לגלח ערב יוה"כ שכיון שיצא בימים של חול וחלה עליו מקצת גזירת ל' עלתה לו מקצתה ככולה ואע"פ שלא קיים נזירת ז' ואם בטלו ח' ימים או ז' ימים קודם הרגל גזירת ל' מפני יום א' או מקצת (יום ז') [היום] שחלה עליו גזירת ל' כ"ש זה שחלה עליו גזירת ל' ה' ימים ואין אנו חוששין אם לא קיים גזירת ז' שהרי כבוד הרגל מפסיקו ומותר לגלח משום כבוד יוה"כ ואם מי שקברו אחר ר"ה הותר לגלח בערב יוה"כ שהוא יום ז' כ"ש זה שקברו לפני ד"ה וכיון שהותר לגלח בערב יוה"כ בטלה לה גזירת ל' לגמרי וכך דעתי בזה להתיר וכן הקובר את מתו בערב יוה"כ מותר לגלח בערב החג:

תניא באבל רבתי בפי"ב האיש כורך ומקשר את האיש אבל לא את האשה והאשה כורכת ומקשרת את האיש ואת האשה האיש משמש את האיש בחולי מעים אבל לא את האשה והאשה משמשת את האיש ואת האשה בחולי מעים:

אבא שאול בן בטנית היה אומר לבניו קברו אותי תחת מרגלותיו של אבא והתירו תכלת מטליתי ואיכא דקשיא ליה הא דגרסי' במנחות בפ' התכלת אמר רב טובי בר קסנא אמר שמואל כלי קופסא חייבין בציצית אמר רבא ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו שפטורה מ"ט אשר תכסה בה אמר רחמנא והאי לאו לאכסויי עבידא בההיא שעתא ודאי רמינן לה משום דכתיב לועג לרש חרף עושהו יש מפרשין רמינן לה מטילין לה ציצית וי"מ משליכין ממנה ומסתברא כמ"ד מטילין לה מדקאמרינן רמינן לה ולא אמרינן רמינן לה מינה אלא שיש להקשות עליה מזו ששנויה במס' שמחות שצוה אבא שאול בן בטנית התירו תכלת מטליתי שמעתי עליה בשם ה"ר יצחק ברבי מלכי צדק הלכה למעשה כשנושאין את המת לבית הקברות מוציאין טליתו שהצניע לתכריכיו מן הקופסא והוא לית ליה ציצית מפני שעשויה לכבוד ולא לכסות בה וכורכין בה את המת ואותה שעה מטילין לה ציצית שלא יהו נושאי המטה מעוטפין בטליתותיהן ומצוייצין בציצית שלהן והוא הולך בלא ציצית ונראה כעובר משום לועג לרש וכשגונזין אותו בקברו מתירין לו את הציצית לקיים דברי ר' יוחנן דאמר מצות בטילות לעתיד לבא:

סליקא להו מסכת מועד קטן